

BANK TIZIMIDA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISH CHORALARI

Ahmedov Shuhrat Xikmatullayevich
Bank moliya akademiyasi tinglovchisi.

Annotatsiya. *Ushbu maqolada hozirgi davr eng katta muammolaridan biri korrupsiya, hamda bank tizimida unga qarshi kurash borasida fikr va mulohazalar yuritilgan.*

Kalit so'zlar. *Bank, sarmoya, korrupsiya, adolat, qonun, imkoniyat, mummo, islohot, Markaziy bank.*

O'zbekistonning yangilangan siyosati jamiyatda adolat va qonun ustuvorligini oliy darajaga ko'tarish, zamonaviy samarali davlat boshqaruvini joriy etish, davlat xizmatida korrupsiyaviy holatlarning har qanday ko'rinishlariga qat'iy murosasizlik madaniyatini shakllantirishda yuksak g'oyalarga tayanmoqda. Avvalo, ushbu islohotlarning tub zamirida Prezident Sh.M.Mirziyoev tomonidan ilgari surilgan "Xalq davlat organlariga emas, balki davlat organlari xalqqa xizmat qilishi kerak" degan tamoyiliga muvofiq barcha imkoniyatlar xalqimiz manfaatlari yo'lida safarbar etilishi ustuvor vazifa etib belgilanmoqda. Shu o'rinda islohotlarning chinakam natijadorligiga erishish maqsadida davlat va jamiyatning har bir sohasida korrupsiyaga qarshi kurashish samaradorligini izchil ta'minlab borish alohida ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, korrupsiya dunyo miqyosida hal etilishi lozim bo'lgan global muammolardan biridir. Ushbu illat har qanday davlat va jamiyatning siyosiy-iqtisodiy rivojlanishiga jiddiy putur yetkazadi, inson huquq va erkinliklarining poymol bo'lishiga olib keladi. Shu bois unga qarshi kurash xalqaro ahamiyat kasb etib, jahon siyosatining muhim masalalari qatoridan joy olgan. Ma'lumki, bu illatning kelib chiqish sabablarini aniqlash, korrupsiyaga qarshi kurashning samarali yo'llarini topish bo'yicha mutaxassislar, turli institutlar va xalqaro tashkilotlar tomonidan yuzlab, minglab tadqiqotlar o'tkazilgan.

Korrupsiyaviy jinoyatlarning har uchtdan bittasi sog'liqni saqlash, ta'lim va bank tizimi xodimlari tomonidan sodir etilgan.

Bugungi kunda korrupsiya jahon miqyosida dolzarb muammolardan biri sifatida tan olingan bo'lib, ushbu illat har qanday davlat va jamiyat rivojiga jiddiy putur yetkazishi bilan xavflidir. Yangi O'zbekistonda "inson qadri uchun" tamoyili asosida xalqimiz farovonligini yanada oshirish va faol jamiyatni shakllantirishga qaratilgan islohotlar doirasida barcha sohalarda korrupsiyaga qarshi murosasiz kurashish muhitini shakllantirish talab etiladi.

Bevosita Markaziy bank tizimida mazkur yo'nalishda qilinayotgan ishlarga to'xtalishdan avval Markaziy bank aholi va tadbirkorlik subyektlariga bevosita bank-moliya xizmatlarini ko'rsatish bilan shug'ullanmasligi sababli uning faoliyatida korrupsiyaviy xavf-xatarlar, umuman olganda, past darajada ekanini ta'kidlash lozim.

Shundan kelib chiqib, Markaziy bank tizimida korrupsiyaga qarshi kurashish borasidagi ishlarni tashkil etishda asosiy e'tibor "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi qonun, Prezidentning sohaga oid farmon va qarorlarida korrupsiyaning oldini

olish, uni keltirib chiqarishi mumkin bo'lgan sabab va shart-sharoitlarni bartaraf etish bo'yicha belgilangan vazifalar ijrosiga qaratilmoqda.

Jumladan, Markaziy bank markaziy apparati, hududiy bosh boshqarmalar va tasarrufdagi barcha korxonalarda korrupsiyaga qarshi ichki nazorat tuzilmalari faoliyati yo'lga qo'yildi.

Markaziy bank tizimida korrupsiyaga qarshi kurashishga oid me'yoriy-huquqiy bazani takomillashtirish maqsadida Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi bilan kelishilgan holda korrupsiyaga qarshi halqaro standart (ISO 37001: 2016) talablari asosida 13 ta ichki me'yoriy hujjat ishlab chiqildi va tasdiqlandi.

Bank tizimida korrupsiyaning oldini olishga qaratilgan barcha zaruriy choralarni ko'rish, ularni keltirib chiqarishi mumkin bo'lgan sabab va shart-sharoitlarni barvaqt aniqlash hamda bartaraf etish bo'yicha samarali tizim yaratishga qaratilgan keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Jumladan,

- korrupsiyaga qarshi ichki nazorat tuzilmalari tashkil etilib, ularning vakolat va huquqlari, shuningdek bankning boshqa bo'linmalari bilan birgalikdagi hamkorligi ichki me'yoriy hujjatlar bilan aniq belgilab qo'yilgan;

- mavjud bo'sh ish o'rinlariga nomzodlarni ochiq tanlov asosida ishga qabul qilish amaliyoti joriy etilgan;

- bank ehtiyojlari uchun xaridlarini shaffof tizim orqali amalga oshirish, ushbu jarayonda korrupsiyaviy xatarlarni aniqlash va bartaraf etish amaliyotlari joriy qilingan.

Shuningdek, bank faoliyatida korrupsiya holatlarini yuzaga kelish ehtimoli yuqori bo'lgan kreditlash amaliyotlari bo'yicha tizimli ishlar amalga oshirilmoqda. Bunda, aholi va tadbirkorlik sub'ektlariga ko'rsatilayotgan bank xizmatlarini raqamlashtirish orqali inson omilini kamaytirish eng ustuvor vazifa qilib belgilangan.

Bank tizimida korrupsiyaga qarshi kurashish choralari.

1. Ishonchli va mas'ul hodisa va hisob-kitob tizimi yaratish: Banklarda har qanday operatsiyalarni amalga oshirish uchun ishonchli va mas'ul hodisa va hisob-kitob tizimi olish lozimdir. Bu, har bir ishchining amallarini monitor qilish va korrupsiyani oldini olishga yordam beradi.

2. Xodimlarga professional tayyorgarlik va maslahat berish: Xodimlarga etik qoidalarni tushuntirish va ularning korrupsiyani taninish holatlarini tushunishga yordam berish uchun qatnashishni o'rgatish keng ko'lamli tayyorgarlik dasturlarini taqdim etish lozimdir.

3. Anonim shikoyat tizimi tuzish: Bankda xodimlar yoki mijozlar korrupsiyaga duch kelganida anonim shikoyat tizimini ulashadilar.

4. Korrupsiyani to'g'ri topish va qaror qabul qilish: Anonim shikoyatlarga, tartib va qonunchilik tizimiga qarab, korrupsiyani to'g'ri topish va qaror qabul qilish lozimdir. Korrupsiya faolchilarini jarima qilish va ularni bankdan chetlatish juda muhimdir.

5. Rahbariyatning malakali va ishonchli bo'lishi: Bankda korrupsiyaga qarshi kurashishda eng muhim omillardan biri rahbariyatning korrupsiyaga ishonchli bo'lishi,

amalga oshirilayotgan operatsiyalarni monitoring qilish va qonunchilik tizimiga rioya etishdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasining 2017-yil 3-yanvardagi "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi O'RQ-419-sonli qonuni. URL: <https://lex.uz/docs/3088008>
2. O'zbekiston Respublikasining 2017-yil 3-yanvardagi "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi O'RQ-419-sonli qonuni. URL: <https://lex.uz/docs/3088008>
3. "2020 — 2025-YILLARGA MO'ljALLANGAN O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING BANK TIZIMINI ISLOH QILISH STRATEGIYASI TO'G'IRISIDA"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5992 12.05.2020 sonli farmoni
4. Омонов А.А., Қоралиев Т.М "Пул ва банклар" Дарслик. Т.: "ИҚТИСОД-МОЛИЯ", 2019 й. – 461 б